

Social barnavård i Sverige: trender i politik, profession och lagstiftning

- Två spänningsförhållanden som sätter svensk social barnavård (socialtjänstens insatser för barn/familjer) under press:
 - Familjestödsmodellen: föräldrars rätt – barns rätt
 - Ungdomskriminalitet: behandling – straff
- Utredning om ny socialtjänstlag
- Professionen – ökad komplexitet
- Sammanfattning

Bakgrund

- Diskussion och kritik som sätter välfärdsstatens hantering av svaga grupper på sin spets.
- Mycket uppmärksamhet kring negativa fall, men det finns undantag.....
- Nuvarande lagstiftning – 40 år.
- Grundprinciper gäller – men lappad och lagad, många utredningar under årens lopp.
- Olika lagar - huvudprincipen frivilliga insatser (Socialtjänstlagen), tvång (LVU) när huvudprincipen inte fungerar.

Ökad barnskyddsorientering

- Stark kritik av familjestödsmodellen – föräldrars rätt prioriteras på bekostnad av barns trygghet och intressen, särskilt ifråga om barn placerade utanför hemmet.

Varför nu?

- Fallet med Lilla Hjärtat –har kanaliserat en opinion. Nya utredningar om t ex adoptioner, fler överflyttningar av vårdnaden till familjehemsföräldrar vid fleråriga placeringar.
- Utvidgat våldsbegrepp –uppmärksamhet på "nya" former av våldsutsatthet.
- Ökat fokus på risk och riskbedömningar – kan utsatta barn identifieras mer systematisk?
- Barnrättsperspektivet förstärkts.

Behandlingstanken och ungdoms- (gäng)kriminalitet

- Socialtjänstens insatser är många gånger otillräckliga.
- Starka krav på 'hårdare tag', mindre skillnad mellan ansvarsutkrävande för unga och vuxna.
- Rest krav på att göra tydligare åtskillnad mellan 'farliga barn' och 'barn i fara' och 'de farligaste bland de farliga'.

Varför nu?

- Allvarliga problem med skjutningar, gängkriminell brottslighet.....politisk exploatering.
- Saknar bra sociala interventioner och behandlingsmodeller för dessa problem.
- Missförhållanden och bristande säkerhet vid institutioner för de mest belastade.
- Tidsanda – polarisering.

Utredning om ny socialtjänstlag – Hållbar socialtjänst

- Stora förväntningar, men relativt begränsade förändringar inom barnavårdsområdet.
- Inga förslag fick vara kostnads-/ambitionshöjande.
- Några förslag i barnskyddsriktning: längre möjlighet att följa upp barn som varit placerade, ökad möjlighet att prata med barn utan föräldrars närvaro, förtydligar barnrättsperspektivet (information, delaktighet). Ska utreda behov av oberoende barnombud.
- Kritik av det som INTE behandlas (skjuter politikerns roll till ny utredning).

Professionen – krav från olika håll

- Ökat inflöde, byråkratisering, nya områden, 'stafettsocionomer'.
- **Men** många vill bli socionomer med barnavårdsinriktning!
- I Sverige: lokala politiker fattar beslut i individuella fall – långa historiska rötter.
- Samtidigt: arbetat ska vila på vetenskap och beprövad erfarenhet, vara evidensbaserat, kopplas till riskbedömningar osv.
- Medikalisering av sociala problem – stor ökning av neuropsykiatriska diagnoser bland barn.
- Professionen relativt stark jämfört med missbruksområdet, men ökad komplexitet i barnavårdsarbetet.

Sammanfattning

- Upprepad och radikaliserad kritik under 2000-talet, barnavårdsfrågor i politiken.
- Grundelement i den svenska familjestödsmodellen ifrågasatta. Orientering mot mer barnskydd – flera nya utredningar om stärkt skydd för barn.
- Arbetsfördelningen mellan det straffrättsliga systemen och den sociala barnavården – kommer den att bestå?
-
- Nya socialtjänstlag – mindre förändringar, men allt går i barnskydds-/barnrättsriktning
- Professionen – stark press, ökat inflöde, byråkratisering äter tid och energi. Lokala politikers roll i individärenden? Evidensbaserad? Barnrättsperspektivet – hur hantera det?

Så:

Det händer mycket på det diskursiva planet (debatt, diskussion, kritik, politik) när det gäller den sociala barnavården i Sverige.

Det är också en hel del på gång som bör spela roll i praktiken.....men kommer de fundamentala delarna av familjestödsmodellen och behandlingstanken när det gäller ungdomskriminalitet att förändras mera radikalt?

Kanske – svårt att veta, men värt att fundera på.

Tack för mig!